

**ДИСЦИПЛІНАРНИЙ
СТАТУТ.**

1923 р.

Затверджую.

Головний Отаман ПЕТЛЮРА.

7 грудня 1922 року.

ДИСЦІПЛІНАРНИЙ СТАТУТ.

Видання Управи Навчання Війська
Генерального Штабу.
1923 р.

Друк. Культ.-Освітн. відд. 3-ої Зал. див.

РОЗДІЛ I.

Загальні підстави.

1. Військова дисципліна є неухильне і точне виконання приписів військових законів та статутів.

2. Вона однаково обов'язкова для всіх військових, як для начальників, так і для підлеглих. Кожний начальник мусить точно і неухильно виконувати всі вимоги військових законів та приписи статутів і цим давати підлеглим приклад в додержанні дисципліни.

3. Кожний начальник повинен пильно доглядати, щоби підлеглі точно виконували свої службові обов'язки і всі приписи військових законів та статутів і не залишати без належної карі провин та недоглядів з боку підлеглих.

4. Кожний підлеглий повинен безсуперечно і точно виконувати службові накази начальників і виявляти належну пошану до них і всіх старших, як в ранзі, так і по посаді, на службі і по за нею.

5. За наслідки безсуперечно і точно виконаного підлеглим службового наказу відповідальним є начальник, який видав цей наказ.

Підлеглий же несе відповідальність за наслідки наказу лише тоді, коли він свідомо виконає не службовий і явно злочинний наказ.

6. Ніхто з підлеглих не має права осуджувати розпоряджень чи діяльності свого начальника, бо це є порушення військової дисципліни. Такий осуд кожний начальник чи старший мусить рішуче припиняти (арт. 34 цього статуту).

7. Всі начальники, а у випадках, зазначених у арт. 3 цього статуту, і старші повинні стежити за додержанням дисципліни в армії.

8. У випадку непослуху, опору, заколоту чи повстання підлеглих або порушення ними громадського спокою—начальник повинен вжити всіх засобів, щоби примусити їх виконати наказ чи припинити безладдя; в остаточному разі він примушує непокірних до послуху силою чи зброєю.

Кожний військовий, незалежно від статі і ранги, повинен в таких випадках допомогти тому начальникові.

Як що буде визнано, що в данному випадку начальник дійсно не міг обійтися без військової сили чи зброї, то за наслідки вживання їх він не несе відповідальности.

Про ці надзвичайні випадки начальник повинен негайно доповісти по команді для перевірки його розпоряджень та для дальших, в разі потреби, заходів з приводу порушення підлеглими дисципліни або вчинення ними безладдя.

РОЗДІЛ II.

Протидисциплінарні вчинки та їх покарання.

9. Дисциплінарна кара є покаранням без суду владою начальника.

10. Дисциплінарна кара накладається за такі малозначні службові провини або порушення дисципліни та військового порядку і пристойности, за які вчинки військові, що допустилися їх, не підлягають притягненню до суду.

11. Коли за той чи інший вчинок визначено в загальних чи військових карних законах різні карі, серед яких зазначено і дисциплінарне покарання, то начальник, від якого залежить притягнення винного до судової відповідальности, вирішує з власного погляду: чи обмежитися дисциплінарним покаранням, чи порушити справу про притягнення винного до судової відповідальности.

12. Коли військовий допустився такого злочину, за який мусив нести кару з вироку суду, а його лише покарано дисциплінарно, то таке покарання не позбавляє злочинця від притягнення до судової відповідальности.

13. Коли вчинку допустилися кілька осіб і головних винних буде притягнуто до судової відповідальности, то й співучасників їх не може бути покарано інакше, як в судовому порядку.

14. Дисциплінарним карам підлягають:

- а) всі військові дійсної служби,
- б) запасові та народнього резерву від часу заклику їх до відбування учених зборів та
- в) інваліди, коли вони перебувають у призначених для них військових закладах.

РОЗДІЛ Ш.

Про дисциплінарні покарання козаків, підстаршин і підхорунжих.

15. Козаків та гурткових карається:

- 1) доганою словесною віч-на-віч,
- 2) доганою словесною перед строєм,

- 3) забороною виходу з подвір'я не більш, як на 30 діб,
- 4) позачерговим нарядженням на службу чи працю не більш 8 нарядів в один раз,
- 5) арештом звичайним не більш 30 діб,
- 6) арештом суворим не більш, як на 20 діб,
- 7) позбавленням статі гурткового.

ПРИМІТКА: Кари, зазначені в п. п. 2, 3 і 7 можна у відповідних випадках з'єднувати з іншими дисциплінарними покараннями.

16. Козаків, що їх було тричі покарано звичайним чи суворим арештом, за нові протидисциплінарні вчинки під час війни можна перелічувати, владою не нижче командіра полку (окремого куріня), без суду до категорії штрафованих не більш, як на 6 місяців з наслідками, зазначеними в арт. 61-65.

17. Козаків, що мають освіту не нижче 6 класів середніх шкіл чи рівну їм освіту, не призначається на господарчі роботи, крім тих козаків, що на підставі вироку суду рахуються в розряді штрафованих.

18. Підстаршин (крім поверхстрокових) карається:

- 1) доганою словесною віч-на-віч,
- 2) доганою словесною перед зібранням підстаршин своєї сотні,
- 3) заборонаю виходу з подвір'я не більш, як на 30 діб,
- 4) позачерговим нарядженням на службу не більш, як на 8 нарядів,
- 5) арештом звичайним до 30 діб,
- 6) арештом суворим не більш, як на 20 діб (бунчужних цим арештом не карається),
- 7) зміщенням на нижчу посаду,
- 8) неухвалою до підвищення в старшинську рангу,
- 9) позбавленням підстаршинської статі.

ПРИМІТКА: Кари, зазначені в п. п. 2, 3, 7 і 9, може бути з'єднано з іншими дисциплінарними покараннями.

19. Поверхстрокових підстаршин і підхорунжих карається:

- 1) доганою словесною віч-на-віч,
- 2) доганою словесною перед зібранням підстаршин та підхорунжих своєї сотні,
- 3) доганою в наказі,

- 4) арештом звичайним не більш, як на 30 діб,
- 5) неухваленням до підвищення в старшинську рангу,
- 6) звільненням зі служби до скінчення речінця (арт. 57).

20. Начальники різних ступенів мають право карати дисциплінарно підлеглих їм козаків, підстаршин і підхорунжих не більш ніжчезазначеного:

НАЧАЛЬНИКИ.	Мають право дисциплінарно карати:										
	Д о г а н о ю.				Арешт не більш.	Суворим.	Зміщенням на нижчу посаду.	Неухвалою до підвищення в старш. рангу.	Позбавленням статі.	Звільненням зі служби.	
	Віч-на-віч.	Перед строем (зібранням).	В наказі.	Забороною виходу з подвір'я не більше діб.							Позачерговим нарядженням на службу
Ройовий	Козакам, підстаршинам і підхорун.	Козакам—перед строем, а підстаршин. і підх. перед зібран. підстар. своєї сотні.	Поверхстроковим підстаршинам і підхорунжим владою К-ра полку.	2	1	Діб		Підстаршин владою Командіра полку і вище.	Підстаршин і підхорунжих владою К-ра полку і вище.	Підстарш.	Поверхстрокових підстаршин і підхорунжих владою К-ра бригади і вище.
Чотовий				4	2						
Бунчужний				8	4	2					
Молодша старшина				12	6	4					
Командір сотні				20	8	10	5				
К-р неокр. курін.				20	8	15	6				
К-р полку (окр. курія)				25	8	25	15				
К-р бригади				25	8	25	15				
К-р дивізії	25	8	25	15							

21. В воєчний час начальники, починаючи від к-ра полку (окр. куріня) й вище, крім кар, зазначених в арт. 20, ще мають право тим козакам, які лічаться в розряді штрафованих—забороняти вихід з подвір'я не більш, як на 60 діб.

22. Під час окремого відрядження з військовим відділом від своєї частини, начальникові цього відділу надається дисциплінарні права: командірові неокремого куріня—права к-ра полку (окр. куріня), командірові сотні—права к-ра неокремого куріня, молодшому старшині—права к-ра сотні, а підстаршині чи козакові—права бунчужного.

23. Відбування позачергових нарядів на службу або на роботи в частині повинно бути не частіше, як через добу.

24. Арешт звичайний (для козаків, підстаршин та підхорунжих) полягає в тому, що арештованих тримається кожного окремо у світлій камері, на гауптвахті або в іншому будинкові, без виконання службових обов'язків. Всю належну їм страву вони одержують щоденно; сплять на голих нарах.

Арешт суворий для козаків і не поверхстрокових підстаршин полягає в тому, що арештованих тримається кожного окремо в

світлій кімнаті на гауптвахті, або в іншому будинкові, теж без виконання службових обов'язків, але вони одержують щоденно лише хліб, сіль, воду та чай, а гарячу страву через два дні в третій; сплять на голих нарах.

Під час звичайного та суворого арештів покараним забороняється пити горілку та інші спиртові напої, співати пісні, грати на струментах або в карти, а також зноситися зі сторонніми особами.

Арешт звичайний і суворий потягає за собою наслідки, зазначені в арт. 56.

25. Коли, під час походу чи з приводу умов розташування військової частини, тримання покараних під арештом буде неможливим або коли не буде вільних камер на гауптвахті, то козаків та гурткових ставиться під мушкет в повному похідному споряді: замість кожної доби звичайного арешту—на одну годину і замість кожної доби суворого арешту—на дві години, але в кожному випадкові не більш, як один раз на протязі доби.

Відбуваючи кару під мушкетом чи шаблею,—покарані повинні стояти „струнко“, згідно з правилами стройового статуту, мушкет або шаблю тримати „на плече“ і не сходити з місця.

РОЗДІЛ IV.

Про дисциплінарне покарання старшин.

26. На старшин (в тому числі і вспомогового корпусу) накладається такі дисциплінарні карі:

- а) догана словесна віч-на-віч,
- б) догана словесна перед зібранням старшин своєї частини,
- в) догана в приписі,
- г) догана в наказі,
- д) арешт на помешканні і на гауптвахті не більш 30 діб,
- є) неухвалення до підвищення в наступну рангу, доки не буде відповідно атестований,
- ж) усунення з посади,
- з) звільнення зі служби на підставі арт. арт. 58 і 59.

ПРИМІТКА: Зауваження начальника словесно, або в приписі чи наказі з приводу недоглядів підлеглого, не є дисциплінарна кара, але лише нагад підлеглому про його обов'язки.

27. Генерали, (в тім числі і вспомогового корпусу), а також булавні старшини, яких затверджено на посаді командіра полку (окремого куріня) та булавні старшини вспомогового корпусу, яких затверджено на відповідних по владі командіра полку (окремого куріня) посадах, можуть бути заарештовані, крім надзвичайних випадків (арт. 8), лише з наказу Головного Отамана.

28. Права начальників різних ступенів відносно дисциплінарного покарання підлеглих їм старшин полягають в наступному: (див. табл. стор. 14).

29. Під час війни—в районі терену воєнних подій, а в спокійний час в надзвичайних випадках (арт. 8) начальники мають право усувувати на той час (тимчасово) з посад всіх підлеглих їм начальників, доповідаючи про це по команді. Право остаточного усунення з посади належить лише тому начальникові, котрим був призначений на посаду підлеглий.

30. Командір неокремого куріня, під час перебування з своїм курінем в окремому від своєї частини відрядженні, користується правами к-ра полку (окремого куріня); командір сотні в таких умовах користується правами командіра неокремого куріня, а молодший старшина—правами к-ра сотні.

Мають право дисциплінарно карати підлеглих:

НАЧАЛЬНИКИ	Арештом не більше діб:		Вирішують статоючно представлення про звільнення зі служби.
	На мол-подшу старшинчу.	На булавну старшинчу.	
К-р сотні	3	—	Молодших старшин виключ. к рів сотні, Сотенних к-рів і рівних їм по владі. Булавних старшин, крім зазначених в арт. 27.
К-р неокр. курія	5	—	
К-р полку (окр. к.)	10	3	
К-р бригади . . .	15	7	
К-р дивізії	25	10	
К-р групи	25	15	
Командувачий арм.	25	25	Неухваленням до підвищення в рангу
Військовий Міністр.	25	25	
Головний Отаман*)			
	Догоною словесною віч-на-віч		
	Догоною словесною перед зібранням старшин своєї частини		
	Догоною в приписі		
	Догоною в наказі		

*) Користується повною дисциплінарною владою (арт. 26 і 27) відносно всіх військовослужачих.

31. Арешт для старшин може бути призначено: 1) домашній, коли покараний відбуває його у себе в помешканні, з виконанням або без виконання службових обов'язків; зброя залишається при ньому;

2) на гауптвахті—без виконання службових обов'язків, при чому зброя заарештованого, не виключаючи й орденської зброї, хогониться при прапорі чи в помешканні к-ра частини.

В разі відсутності гауптвахти арештованих тримається в окремій кімнаті при частині, під доглядом вартового по частині старшини.

У виключних випадках, з погляду начальника, до цієї кімнати приставляється вартового.

РОЗДІЛ V.

Про права начальників і старших в особливих випадках.

32. Під час спільного виконання служби, при таких умовах, коли взаємовідносини військових точно не зазначено—старший по посаді, а коли посади рівні, або коли між ними не можна провести взаємовідношення що до порядку підлеглости—то старший в ранзі

визнається начальником і користується відносно такого молодшого тою ж дисциплінарною владою, яка належить йому по посаді над своїми підлеглими.

Того ж самого належить додержувати начальникам і під час спільного несення служби, або при випадкових зустрічах відділів чи частин війська, коли немає точних вказівок про їх взаємовідносини.

ПРИМІТКА: При цьому, коли посаду займається данною особою на той час (тимчасово), то старшинство цієї особи определяється не по посаді на той час, а по тій, яку яку вона займає постійно.

33. Начальники залог, коменданти, начальники таборових зборів або особи, що заступають їх місця, мають право заарештувати і невіддільних ім військових в межах своєї дисциплінарної влади в слідуючих випадках:

- а) коли вчинок порушує громадську безпеку, військовий порядок, військову пристойність чи чемність,
- б) коли вчинок зроблено під час відбування залогової служби в дорученому йому районі,

- в) коли вчинок заподіяно військським (арт. 14), який не має в тій місцевості свого прямого начальника, або який тримається під сторожою не в районі відання його начальника,
- г) коли вчинок заподіяно військовим, який перебуває у відпусці чи в відрядженні, але в тім лише випадку, коли він перебуває не в район своєї частини,
- д) коли в тім місці прямий начальник винуватця користується меншою владою в порівнанні з денним начальником залоги, комендантом та начальником таборового збору.

У всіх цих випадках, начальник, який покарав дисциплінарно, повинен негайно повідомити начальника винуватців про це покарання.

34. У випадках порушення молодшим дисципліни, правил військової чемности і пристойности, громадського спокою і порядку,—старший обовязково мусить зробити йому зауваження і вимагати, щоби він назвав своє прізвище, місце служби й адресу, спинив безладдя і відправився в визначене старшим місце.

В разі потреби старший може заарештувати такого молодшого, крім осіб, зазначених в арт. 27.

Обов'язок цей покладається:

- а) відносно булавних старшин—на генералів,
- б) відносно молодших старшин—на генералів і булавних старшин,
- в) відносно козаків, підстаршин і підхорунжих—на всіх старшин.

В таких випадках молодший, коли не виконає вимоги старшого або образить його,—відповідає як за невиконання наказу і за образу начальника.

35. В зазначених в арт. 34 випадках заарештовання виконується порядком, зазначеним чи в статуті внутрішньої служби, коли це трапляється в місці розташування частин, чи в статуті залогової служби, коли це трапляється в іншому місці.

В останнім разі заарештувавший повинен відправити винуватця до коменданта або наказати йому самому з'явитися до коменданта для відправлення останнім на гауптвахту, при чому винуватець повинен пояснити комендантові, за що його заарештовано. Заарештувавший повинен також, одночасно з цим,

повідомити коменданта словесно чи на письмі про обставини заарештування.

З свого ж боку комендант повинен повідомити начальника винуватця про заарештування.

Речінець арешту визначається начальником заарештованого, а для тих, які не належать до розташованих в тому місці військових частин чи установ,—комендантом з тією обов'язковою умовою, щоб кожне заарештування продовжувалося не менш 24 годин.

Не забороняється також відправляти заарештованого і безпосередньо до його начальника, коли це зручніше, при чому заарештований повинен доповісти про причину заарештування своєму начальникові, який уже і визначить йому речінець арешту, в кожному разі не менш 24-х годин.

РОЗДІЛ VI.

Про порядок покарання в дисциплінарному порядку.

36. Право карати дисциплінарно належить виключно тільки начальникові, якому винуватець підлягає або постійно або на той час (арт. арт. 32 і 33).

37. Право карати дисциплінарно, що дано начальникам нижчих ступенів, завжди належить і начальникам вищих ступенів.

38. Дисциплінарними правами користуються також і ті начальники, які займають посади на той час.

39. Зазначеними в арт. арт. 20—22 і 28—30 цього статуту дисциплінарними правами стрійових начальників користуються рівні їм по посаді начальники нестрійових частин, управ та інституцій.

40. Коли найближчий начальник визнає, що його дисциплінарної влади не вистачає з причини важности заподіяних вчинків, то він представляє справу про визначення винуватому карі безпосередньо своєму начальникові.

41. Вищий начальник повинен безпосередньо визначити дисциплінарну кару в таких випадках:

- а) коли вчинок заподіяно в його присутності, або коли він особисто зауважить заподіяний уже вчинок чи дізнається про заподіяння його і не доручить накладення дисциплінарної карі ближчому начальникові винуватця,

- б) коли його про це просить молодший начальник, як то зазначено в арт. 40,
- в) коли вищий начальник зі скарги або з одержаного ним донесення бачить, що вчинок підлеглого залишено без жадної кари,
- г) коли вищий начальник переконається, що ближчий начальник наклав невідповідну важливості вчинку легку кяру.

42. Вищий начальник не має права відміняти визначенї нижчим начальником дисциплінарної кари, коли вчинок дійсно заподіяний і коли начальник, що наклав кару, не вийшов по-за межі наданої йому влади.

43. Забороняється начальникові визначати за одну й ту ж провину кілька кар, а також сполучати одну кару з другою, коли це не дозволено цим статутом.

44. Кожна дисциплінарна кара повинна відповідати важності вчинку. При визначенні роду і міри кари потрібно брати на увагу: властивість вчинку, обставини, серед яких його заподіяно, і попередню поведінку винуватця.

В справах же невиконання обовязків служби треба брати на увагу ще й час перебу-

вання винуватця на службі та ступінь знання ним порядків служби.

45. Начальник, який визначає дисциплінарну кару, повинен запевнитися в винуватості підлеглого.

У випадку сумніву, що до ступеня вини й обставин, серед яких вчинок заподіяно, або в випадку неясности, чи можна з огляду на характер вчинку обмежитися тільки дисциплінарною карою, чи треба розпочати проти винуватця судове слідство—призначається перевідкування.

46. Суворість дисциплінарної кари побільшується:

- а) коли винуватець кілька разів був заримічений у вчинках одного і того ж роду чи різних по своїй властивості, але самі кари не принесли позитивних наслідків,
- б) коли вчинок заподіяно при виконанні службових обов'язків,
- в) коли вчинок сполучено з порушенням військової пошани та ввічливости (арт. 4), або коли вчинок спричинив будь яке безладдя,
- г) коли це потрібно для прикладу та пильнішої охорони дисципліни.

47. Дисциплінарчі кари визначається: або словесно самим начальником, який карає, або в приписі, або в наказі.

48. Кари на старшин, крім словесних доган, визначається завжди чи в приписі, чи в наказі, за винятком тих випадків, коли кара повинна бути виконана тут же на місці, не відкладаючи її. Але й у цих випадках потім повинно обов'язково оголосити її в наказі з зазначенням провини.

Тому начальники, які заступають посади нижчі від командіра полку (окр. куріня), повинні доповідати по команді цьому останньому про кожну накладену ними на старшин кару, крім доган словесних віч-на-віч і в приписі, для оголошення в наказі по частині.

49. Дисциплінарні кари на козаків, підстаршин і підхорунжих оголошується в наказі лише тоді, коли вони перевищують дисциплінарні права командіра неокремого куріня.

Решта ж кар можуть бути визначені і словесно, але обов'язково з записом їх, крім словесних доган віч-на-віч, в журнал покарань.

50. Начальники про всі накладені ними кари повинні доповідати по команді:

- а) ройові—чотовим; чотові про кари, накладені ними та ройовими,—

бунчужному і командірові чоти;
бунчужний про кари, накладені
ним самим, чотовими та ройвими,—
командірові сотні;

б) молодші старшини — командірові
сотні;

в) сотенні командіри доповідають
командірові неокремого куріня,—
а командіри неокремого куріня—
командірові полку (окр. куріня) про
кари, накладені ними на старшин.

51. Всі старшини, підхорунжі, підстаршини і козаки повинні негайно доповідати своїм безпосереднім начальникам про випадки з ними, зазначені в арт. арт. 33-35.

52. Накладена начальником дисциплінарна кара повинна бути виконана негайно, коли до виконання її не буде особливих перешкод.

53. Коли дисциплінарна кара накладена вищим начальником, то від його погляду залежить—чи самому зробити розпорядження про виконання її, чи доручити це ближчому начальникові покараного.

54. У випадках заподіяння військовими в п'яному стані протидисциплінарних вчинків, або порушення загального порядку,—винуватець

до його витверезення не переслуховується, кара на нього не накладається і не виконується.

В разі необхідности він до витверезення може бути тільки заарештованим. При заарештованні п'яного начальник не повинен бути присутнім.

55. Виконання дисциплінарної кари не припиняється подачою скарги на розпорядження начальника, доки на це не буде наказу вищого начальника, якому подано скаргу.

56. За кожний просижений під арештом день, козаки, підстаршини та підхорунжі зобов'язані відслужити до обов'язкового терміну служби ще по три дні—за кожен добу арешту суворого і по два дні—за добу арешту звичайного.

57. Звільнення зі служби в дисциплінарному порядку поверхстрокових підстаршин і підхорунжих (п. 6 арт. 19) переводиться так:

- а) про вчинок і поведінку винуватця по розпорядженні вищого начальника робиться перевідування, яке вкупі з випискою з журналу покарань представляється по команді командірові полку (окр. курія). В разі згоди, командірові полку пред-

ставляє справу по команді на остаточне вирішення командіра бригади (арт. 20);

- б) в службових реєстрах та білетах про звільнення цих підстаршин і підхорунжих зазначається тільки про звільнення їх зі служби в дисциплінарному порядку, але за який саме вчинок чи з якої причини, не прописується;
- в) поверхстроковим, яких звільнено зі служби в дисциплінарному порядку, не видається рекомендаційного свідоцтва і вони вже не можуть бути знову прийняті на поверхстрокову службу.

58. Молодші і булавні старшини (також і допомогового корпусу), яких зараховано на військову службу наказами війську У.Н.Р., звільняються зі служби в дисциплінарному порядку такими ж наказами. Старшини ж зазначених вище категорій, яких прийнято на військову службу з розпорядження начальників частин або інших військових установ, звільняються наказами цих останніх начальників.

Звільнення провадиться таким чином:

- а) з безпосереднього розпорядження ближчого начальника робиться

перевідування про вчинок та поведінку такого старшини,

- б) це перевідування, разом з випискою з журналу покарань та службового реєстру винуватця, представляється командіром полку (окр. курія) по команді з проханням дозволити винуватцеві самому подати про звільнення,
- в) за згодою того начальника, якому надано право розв'язувати питання про звільнення (арт. 28), пропонується винуватцеві самому подати прохання про звільнення зі служби, причому цим же начальником призначається термін подачі прохання,
- г) звільнені зі служби в дисциплінарному порядку молодші та булавні старшини мають право на вислужену ними пенсію, але при звільненні не можуть бути представлені ні до якої нагороди.

59. Генерали й булавні старшини (також і вспомогового корпусу), що користуються правами к-рів окремих частин, та особи, рівні їм по посаді, можуть бути звільнені зі служби в дисциплінарному порядку по представленні

Військового Міністра чи Командуючого Армією з погляду Головного Отамана:

- а) за службові вчинки, яких по суду хоч і не карається звільненням зі служби, але вони через своє значіння чи повторність свідчать про невідповідність цих начальників їх службовому станові, або про явну з їх боку недбайливість до виконання своїх обов'язків, і
- б) за негідні вчинки та поведінку по-за службою.

Представлення про звільнення таких осіб вступають по команді до Міністра Військових Справ (по Військово-Судовій Управі) або до Командуючого Армією.

До представлення додається:

- а) перевідування про вчинки і поведінку винуватця,
- б) копію його службового реєстру,
- в) атестацію за останні три роки.

Коли Головний Отаман дасть згоду на звільнення винуватця зі служби, останньому пропонується подати про це прохання в термін, назначений чи Міністром Військових Справ чи то Командуючим Армією, по належності. В разі неподачі прохання, винуватець звільняється зі служби і без прохання.

Звільнений захуває право на висуужену пенсію, але при звільненні може бути нагороджений рангою не інакше, як з погляду Головного Отамана.

РОЗДІЛ VII.

Про категорію штрафованих.

60. Перелічення до категорії штрафованих робиться по суду, а під час війни також у дисциплінарному порядку владою не нижче командіра полку чи окремого куріня (арт. 16).

61. До категорії штрафованих прилічується лише козаків, а тому гурткові, підстаршини і підхорунжі можуть бути перелічені до цієї категорії тільки тоді, коли за попередні вчинки вони були вже позбавлені статі.

62. Перелічені до категорії штрафованих, які були покарані за вчинки проти військової дисципліни та ганебну поведінку, несуть такі службові обмеження:

- а) не мають права на жадні переваги, які встановлено за похвальну службу,
- б) не можуть бути підвищені в гурткові і підстаршини і не призначаються за старших,

- в) не призначаються в почесну варту, вартувими до прапорів і на ті бекети, які мають особливе значіння, а також для виконання таких службових обов'язків, які мають почесний характер або вимагають особливого довір'я,
- г) не призначаються посильними та джурами до начальників, а виконують інші наряди, переважно на господарчі роботи,
- д) не користуються тимчасовими відпустками під час перебування в категорії штрафованих і звільняються з подвір'я лише з дозволу к-ра сотні, та й то тільки до вечірньої зорі,
- є) за протидисциплінарні вчинки, з погляду к-ра (окр. кур.), їх може бути покарано в дисциплінарному порядку заборонаю виходу з подвір'я до 60 діб.

63. Підвищення в лідстаршини тих козаків, які були переведені до категорії штрафованих з позбавленням підстаршинської статі, дозволяється не раніш, як після вибуття з зазначеної категорії.

64. Перелічені до категорії штрафованих можуть бути виключені з цієї категорії владою к-ра полку (окр. курія) лише після бездоганної служби на протязі року з дня відбуття замкнення в дисциплінарній частині чи у віськовій в'язниці, або з дня відбуття кари, що замінює відокремлене замкнення у в'язниці.

В разі особливо гарної поведінки штрафованих та справного виконання ними службових обов'язків, а також в разі гарної атестації начальника дисциплінарної частини, де перебували штрафовані, вони можуть бути виключені з категорії штрафованих після скінчення шести місяців з дня відбуття зазначених вище кар.

За виключні бойові відзначення перелічені до категорії штрафованих можуть бути виключені з цієї категорії з дозволу командіра бригади й раніш шестимісячного терміну.

65. Штрафованих козаків звільняється в запас армії або зі служби на загальних підставах, причому їх може бути виключено з категорії штрафованих перед звільненням, незалежно від термінів, що вказано в попередньому артикулі (64), але з дозволу командіра бригади й при умові гарної поведінки з їх боку, особливо, коли їх було переведено до категорії штрафованих не за ганебні вчинки.

66. В кожній сотні провадиться реєстр всім козакам, які перебувають у категорії штрафованих. Незалежно від цього в полку (окр. кур.) провадиться книжка всіх штрафованих цієї частини.

РОЗДІЛ VIII.

Про журнал покарань.

67. Кожна дисциплінарна кара, за винятком словесних доган віч-на-віч і доган в приписі, записується в журнал покарань.

68. Ці журнали ведуться:

- а) в кожній сотні й відповідній їй частині—спільний журнал для козаків, підстаршин і підхорунжих,
- б) в штабах полків (окр. курін.) та інших рівних їм установ ведеться загальний журнал для всіх старшин та старшин вспомогового корпусу, що служать у частині, — в одній книжці спільно з нагородним журналом.

69. В журнал покарань вписується також і кари, що їх призначено судами.

В разі підвищення підстаршини в старшинську рангу, молодшої старшини—в булавну,

а булавної старшини—в генеральну, в карному журналі запроваджується для них нові аркуші, на які переписується лише ті з попередніх кар, що їх було призначено судами, а також ті дисциплінарні кари, які на підставі існуючих правил записані в службові реєстри.

Коли ж штраф, якого записано в службовий реєстр, був прощений, то про це також зазначається в журналі покарань.

70. Кожний запис кари в журналі покарань для козаків, підстаршин та підхорунжих мусить бути стверджений підписом командіра сотні. Командір неокремого куріня чи помічник командіра полку (окр. куріня) повинен щомісяця перевіряти цей журнал і на кожному аркуші його, який відповідає зокрема кожному покараному козакові й підстаршині, посвідчити своїм підписом правильність цих записів або зробити в потрібному випадку свї зауваження.

Командір полку (окрем. куріня) перевіряє журнал покарань з свого розсуду, але не менш, як два рази на рік, причому він не зобов'язаний свідчити правильність накладення кар та робити зауваження в самому журналі.

71. Журнал покарань для старшин ведеться адютантом полку (окрем. куріня).

ПРИМІТКА: Журнали покарань начальниками відповідних частин подаються до перегляду представником військово-суд. влади в терміни, установлені Гол. В. Прокур. в порозумінні з Військ. М-ром.

72. В разі переміщення або довгочасного відрядження старшин, підхорунжих, підстаршин і козаків з однієї частини до другої, вкупі з належними письменими на них відомостями надсилається їй витяги з карного журналу.

73. Дисциплінарні кари не вписується до службового реєстру, але в шпальті про проходження служби записується без зазначення приводів:

- а) як що старшин або генералів усовується з посади чи звільняється зі служби,
- б) як що підстаршин зміщується на нижчу посаду, або як що підстаршин та гурткових позбавляється статі.

РОЗДІЛ ІХ.

Про скарги військовослужачих.

74. Скаргою військовослужачого називається заява його словесна чи на письмі про незаконні або несправедливі проти нього чини чи розпорядження начальника, про невстановлення його встановленими за службу правами та привілеями, або про незадоволення належним йому утриманням, одягом та їжою.

75. Службові скарги допускається приносити виключно тільки особисто за себе одного. Суворо забороняється подавати скарги за другого, або спільно декількома особами, а також сходитись на нараду або зібрання для обміркування скарг.

76. Забороняється подавати скарги під час служби Божої або в ладу (в строю), або взагалі під час виконання службових обов'язків.

77. Не допускається також скарги на суворість кари, призначеної за дійсно вчинену провину, коли начальник не переступив наданої йому дисциплінарної влади.

78. Скарги словесні й на письмі можуть бути заявлені як на докладних оглядах частин так і по-за ними, при чому на командирів

окремих частин і рівних їм по владі та вищих від них начальників дозволяється подавати скарги по-за докладними оглядами частин лише на письмі.

79. В кожній сотні й відповідній частині повинна бути сотенна книга скарг, яка видається командіром полку (окр. курія), за його підписом, шнуром і скарбовою печаткою.

Також для всіх старшин частини ведеться в канцелярії полку (окр. курія) загальна старшинська книга скарг, за шнуром, печаткою та підписом командіра дивізії.

80. Всі скарги, яких буде заявлено словесно або на письмі не під час оглядів частин, записується негайно у відповідні книги скарг, після чого запис перечитується заявником і підписується ним; в разі неграмотності заявника про це зазначається в книзі.

Записані в книги скарги скріплюється підписами: в сотенних книгах—командіром сотні, а в старшинських книгах скарг—адютантом окремої частини.

81. Кожна скарга, що записана в книгу скарг, обов'язково розглядається не пізніше 3-х діб по її занесенні: старшинська—командіром полку (окр. корія), а занесена в сотенну книгу—начальниками, починаючи з командіра сотні.

Кожний начальник, який переглядає книгу скарг, розв'язує занесену скаргу, коли вона не виходить за межі його влади, а в протилежному разі доповідає про неї по команді.

82. Скарги, яких буде заявлено або подано під час докладних оглядів, записується у відповідні книги скарг в день огляду з додержанням правил, що зазначено вище (арт. 80).

83. Такі скарги розглядається чи розв'язується начальниками, що провадили докладні огляди, як що розв'язання цих скарг не виходить по за межі їх влади,—в протилежному разі доповідається цими начальниками по команді на розв'язання відповідних вищих начальників.

84. На протязі місяця всі скарги, яких заявлено чи подано під час докладних оглядів або по-за ними, повинно бути розв'язано й відповідь з приводу них визначено в книгах скарг, за підписом командіра сотні або командіра окремої частини—по належності, та оголошено тому, хто скаржився під його розписку.

Як що не буде дано відповіді тому, хто склав скаргу в зазначений вище речінець, то він має право заявити чи подати ту ж саму скаргу далі, по команді, або під час наступних

докладних оглядів, при чому може скаржитись також на відмову в правосудді.

85. Тільки після зазначеного в попередньому артикулі—скарги військовослужачих можуть заявлятися далі по команді.

Скарги, яких було заявлено словесно, або подано на письмі, в разі незаписання їх в книги скарг, не можуть бути заявлені або подані ні вищому начальникові по команді, ні під час наступних докладних оглядів.

86. Книги скарг представляється на докладних оглядах для перевірки, які були заявлені скарги, які зроблені по них розпорядження чи розв'язання їх та які накладені кари за неправдиві скарги.

87. Ні під час докладних оглядів, ні по-за ними не дозволяється заявляти чи подавати скарги на начальників, вищих від тих, яким заявляється чи подається скаргу.

88. Ті, що з якого будь приводу не були на докладному огляді, можуть подавати писані скарги безпосередньо на імя того начальника, який провадив огляд.

89. Писана скарга подається безпосередньому начальникові того начальника, на якого скаржаться.

Коли той, що заявляє скаргу, не знає, хто власне винуватий в порушенні його прав, то скаргу подзється по команді.

90. Писана скарга повинна бути підписана заявляючим її, а коли він не письмений, то ким небудь по його уповноваженні. В противному разі скарга лишається без наслідків.

91. Скарги, яких не заявлено чи не подано під час першого бувшого докладного огляду, забороняється заявляти або подавати під час наступного докладного огляду; в разі ж заяви чи подання їх з порушенням зазначеного вище порядку, вони залишаються без уваги, як той, що поскаржився, не представить важних доводів про неможливість пред'явлення цих скарг свесчасно.

Виняток з цього правила допускається тільки для скарг на того начальника, який переводив докладний огляд, а також для скарг, що їх зазначено нижче, в 95 артикулі.

92. Начальник за залишення службової скарги без уваги, або за немаюче ніяких виправдань проволікання при розгляді скарги відповідає як за бездіяльність влади.

93. За подання скарги з порушенням встановленого порядку (арт. 76—78, 84, 85 87—91), а також за обтяжування начальства

безпідставними скаргами винуватий підпадає або дисциплінарній карі, або судовому переслідуванню на підставі арт. 171 Військово-Карного Статуту.

94. Коли подано скаргу з порушенням порядку й коли за це на винуватого накладено кару (арт. 93), то, не дивлячись на це, начальник повинен розглянути скаргу.

95. У випадках, коли скарга сполучена з обвинуваченням начальника в злочині або протизаконному вчинку, які загрожують притягненням його до суду, право подавати скарги як під час докладних оглядів, так і по за ними втрачується тільки в разі пропущення встановлених військовими карними законами загальних термінів за давнення (для різних злочинів та протизаконних вчинків).

ПРИМІТКА: Книги скарг начальниками відповідних частин подаються до перегляду представникам військово-судових влад в терміни, установлені Головним Військовим прокурором в порозумінні з Військовим Міністром.

РОЗДІЛ Х.

Про грошові пені, що призначається в адміністративному порядку.

96. Не дозволяється накладати грошову пеню за порушення дисципліни та за мало-значні провini проти військової пристойности.

97. Грошові пені за малозначні провini під час керування скарбовим майном накладається владою начальника без суду тільки у випадках, що їх саме зазначено в законах та при умовах: коли ці провini вчинено не з користи, а лише з неухажности, або з приводу невиконання встановлених законами правил, і коли такі провini не тягнуть за собою кари, яку може визначити тільки суд.

98. Як що в зазначених в попередньому артикулі (97) випадках наслідком малозначної провini буде втрата для скарбу, то начальник, накладаючи на винного грошову пеню, вживає законних заходів, що до виявлення кількості втрати та повернення її з коштів винного.

99. Коли наслідком малозначної провini, яку карається в дисциплінарному порядку, буде особиста образа або приватня втрата, то начальник, накладаючи на винуватця

дисциплінарну кару, визначає одночасно, як що покривджений вимагає,—й кількість грошової винагороди за безчестя, що спричинилося через особисту образу, а також за втрату, в разі кількість втрати виявлено та проги неї не заперечують сторони; в противному ж випадку покривдженному надається право позиватись з винуватцем в цивільному суді.

100. Грошова винагорода за особисту образу дозволяється тільки на користь осіб, які не належать до війська й військових устачов.

101. Грошові пені накладається в дисциплінарному порядку, коли вони не більше:

- а) двох тисяч гривень—командіром полку (окр. куріня),
- б) пяти тисяч гривень—командіром бригади,
- в) девяти тисяч гривень—командіром дивізії,
- г) пятнадцяти тисяч гривень—командуючим групою,
- д) двадцяти тисяч гривень—Мінстром Військових Справ чи Командуючим Армією по належності.

102. Коли сума пені перевищує вже зазначену владу військового начальника, то він, після оголошення обвинуваченому у свого

висновку, представляє останній на затвердження вищому в порядку підлеглости начальникові і вживає законних заходів, що до забезпечення належного на користь скарбу стягнення.

103. Розпорядження начальника відносно накладання на підлеглого грошової пені оголошується останньому під розписку.

Цю постанову може бути оскаржено винуватцем в порядку підлеглости на протязі місячного терміну з дня об'яви.

104. Начальник, що призначає грошову пеню з військового за вчинену ним скарбову втрату, може одночасно вжити законних заходів для забезпечення цієї пені.

105. Грошові пені за скарбові втрати стягається з власного майна військових, а за відсутністю майна—встановленими в законі відліченнями частини утримання винуватця, яке той одержує за службу.

Коли з військового не буде стягнуто грошову пеню цілком або частину її до дня звільнення його зі служби, то начальник повідомляє про стягнення належної суми поліцію (жандармерію) по місці постійного перебування звільненого.

106. Грошова пеня, яку накладено військовим начальством як самотійну кару за

малозначчі провини або за приватню втрату чи за особисту образу, стягається з покараного через вирахування з його службового утримання; коли ж він має власне майно, то у випадках, що не терплять проволоки,— через продаж цього майна, з додержанням встановленого законом порядку.

В разі подання незадоволеним скарги з приводу призначення продажу майна, стягнення грошової пені припиняється, як що буде на це розпорядження вищого начальника.

107. Грошові пені, яких накладено на військових по справах цивільного управління, за порушення статутів скарбового управління або статутів громадського ладу та пристойности (дод. до арт. 1124, 1214, арт. Статуту Карн. поступ.—36. Зак. т. XVI ч. 1, вид. 1892 р. та продовжен. 1912 р.), стягаються на тих же підставах, як і з приватніх осіб, за винятком випадків, коли ці грошові пені сполучені з особистою карою.

В останньому разі цивільні установи обмежуються лише визначенням суми грошової пені, що належить стягти з винного, й повідомляють про це відповідне військове начальство для накладення на винного особистої кари і для стягання з нього грошової пені.

108. Всі грошові пені, що накладено дисциплінарною владою військового начальства, не підлягають заміні іншими карами.

109. Скарги на розпорядження військового начальства про стягнення грошових пеней подається порядком, зазначеним в розділі IX.

110. Пеня, яку стягається з військових в дисциплінарному порядку, обов'язково оголошується в наказі по частині з докладним визначенням, з чийого розпорядження вона накладена, в якому розмірі, на чию користь й на який речінець відкладена виплата, коли остання не могла бути стягнена в цілості.

З м і с т.

	Стор.
Розділ I. Загальні підстави арт. 1-8 — — —	3.
„ II. Протидисциплінарні вчинки та їх покарання арт. 9-14. — — — — —	5.
„ III. Про дисциплінарні покарання козаків, під- старшин і підхорунжих арт. 15-25. —	6.
„ IV. Про дисциплінарні покарання старшин арт. 26-31. — — — — —	12.
„ V. Про права начальників і старших в осо- бливих випадках арт. 32-35. — —	15.
„ VI. Про порядок покарання в дисциплінарному порядку арт. 36-59. — — — —	19.
„ VII. Про категорію штрафованих арт. 60-66	29.
„ VIII. Про журнал покарань арт. 67-73. —	32.
„ IX. Про скарги військовослужачих арт. 74-95.	35.
„ X. Про грошові пені, що призначається в адміністративному порядку арт. 96-110.	41.

